

Σωτήρης Δημητρίου: Ένας Διογένης των καιρών μας

Γράφει ο Ξενοφών Α. Μπρουντζάκης

Σωτήρης Δημητρίου
Μια Μαρίνα Τζάφου
Εκδόσεις: Πατάκι
Σελ.: 432

Συγγραφέας που μας συστήθηκε «τίμια» από την πρώτη κιόλας εμφάνισή του με το αλησμόνητο εκείνο «Ντιάλιθιμ, Χριστάκη» που κυκλοφόρησε το 1987 και έκτοτε μας κρατά το ενδιαφέρον αμείωτο, τι κι αν τα χρόνια πέρασαν... Κάθε του βιβλίο αξιώνει τη μονιμότητά του στις βιβλιοθήκες μας αλλά και στην κατά καιρούς ανάγνωσή του, θαρρείς και ο χρόνος το αναζωογονεί, το ξαναγράφει! Κάθε του παρατήρηση, κάθε του θέμα είναι μια σπουδή στην απλότητα που περικλείει το τραγικό αλλά και το κωμικό στοιχείο της ζωής. Είναι εκείνη η γραφή που δεν σπουδάζεται, δεν αναπαράγεται, δεν εντοπίζεται, αλλά αναβλύζει πηγαία από τη μυστική και ανεξάντλητη πηγή που τρέφεται από την ψυχή και μιλά στην ψυχή. Ενίοτε παιγνιώδης και σαρκαστικός μέχρι κακότητας, ξεσκολισμένος κινικός, οδοιπορεί ψάχνοντας την «ανθρωπιά», όχι ως ηθικό πρωτείο αλλά ως ανθρώπινο περιεχόμενο.

Συγγραφέας που γράφει στους περιπτώσεις του, ο Δημητρίου δεν περιφέρει το βλέμμα του εις μάτην παρά μόνο σε 'κείνον τον κόσμο που περνά σόρατος, βυθισμένος στην ανυμμία του. Αναζητά τον πελαγωμένο άνθρωπο της καθημερινότητας.

«Έχεις, μου λέει ο μόλις συστηθείς, λίγο χρόνο, να πιούμε έναν καφέ; Χαμογέλασε. Ήταν φανερό πως ήθελε να μιλήσει. Μερικοί άνθρωποι προτιμούν περισσότερο τον συγγραφέα από τον παπά. Τους καταλαβαίνω αυτούς που θέλουν να εξομολογηθούν. Είμαστε απ' την ίδια πάστα, κι εγώ τα ίδια κάνω.»

«Σκοτεινές αλληλουχίες», σελ. 139

Διαβάζοντας τα βιβλία του, πάντα είχα την αίσθηση εκείνη του Δημητρίου να ξεδιαλέγει έναν από το πλήθος, να σκύβει προσεκτικά στο στήθος του να ακροαστεί την ψυχή του σαν πρακτικός γιατρός, δίχως στηθοσκόπιο.

Στις σύντομες διηγήσεις του, ο συγγραφέας αναπτύσσει έναν μεγάλο κόσμο (που ένα μέτρο του θα μένει εσαεί ανεξερεύνητο) μέσα από λεπτομέρειες αλλά κυρίως μέσα από μια δαιμονισμένη αίσθηση της γλώσσας που διαθέτει και χειρίζεται με εξαιρετική μαεστρία. Όπως τοποθετεί τις λέξεις, τη μια πίσω ή μπρος από την άλλη, αλλάζει την αίσθηση του χρόνου, των εποχών, μεταφέρει ταυτόχρονα τον αναγνώστη από το χωριό στην πόλη, από το καλντερίμι στη λεωφόρο. Ανασταίνει τους ξεχασμένους προγόνους, τους περνά μέσα από μια χειρονομία, μια σκέψη ή ένα σκίτημα σε έναν ενεστώτα χρόνο όπου ζουν μαζί όλες οι εποχές και οι συνήθειές τους ταυτόχρονα. Ξέρει το διήγημα όπως ο πλάστης τα πλάσματά του και βρίσκει πάντα εκείνη την σόρατη φλέβα που μεταγγίζει το σπάνιο αίμα στους ήρωές του – που ο κάθε ένας τους διεκδικεί έναν μικρό ρόλο στη ζωή των λεπτομερειών.

Μέσα από όλα αυτά τα τωρινά διηγήματα, αλλά και τα περασμένα και τα ευτυχή επόμενα, ο κόσμος είναι ένας, η ιστορία είναι μία, οι άνθρωποι ίδιοι σε κάθε εποχή, με τα ίδια χούγια και καμώματα. Είναι ίδιοι μα τόσο διαφορετικοί ώστε να γίνονται ενδιαφέροντες στην επανάληψή τους. Κάθε άνθρωπος του Δημητρίου χαρακτηρίζεται από μίαν ιερή θλίψη, μίαν ελληνική «ντοστογιεφσκική» μοίρα – την οποία συνήθως αποδέχεται.

«Αν κάποιος διάβαζε τα μύχια συναισθήματα, τα εσώτατα ένστικτα και τις ιδιαίτερες σκέψεις εκείνων των ανθρώπων στην κηδεία, θα απεικόνιζε ακριβέστατα αλλά και ατελέστατα το χάος της ζωώδους υπάρξεως.»

«Ο τρίτος πρώτος ξάδελφος», σελ. 134.

Στο βιβλίο αυτό, 87 διηγήματα προκαλούν έναν καταγισμό εντυπώσεων καθώς περνάς από ζωή σε ζωή, από τόπο σε τόπο, από περιστατικό σε περιστατικό, ωστόσο κανείς δεν φαίνεται ικανός να μπορεί να αποδράσει από τα όρια της πραγματικής ζωής. Έτσι, κατά έναν περιέργο τρόπο αλλά καθόλου ακατανόητο, όλες αυτές οι σύντομες και αποσπασματικές ιστορίες αποκτούν οικουμενικό χαρακτήρα, είναι τμήματα μιας και μοναδικής μακράς διήγησης όπου ο συγγραφέας Σωτήρης Δημητρίου συνυπάρχει με τους διάφορους ήρωές του καθώς αποτελεί και ο ίδιος σάρκα εκ της σαρκός τους. Τους αγαπά, τους αντιπαθεί, τους περιπαίζει, αλλά κυρίως τους συμπονά γιατί είναι αυτοί που είναι και τον περιέχουν. Μοιάζει με το στρέιδι καθώς προσκολλάται στους ήρωές του απορροφώντας ακόμα και το δηλητήριο που σταλάζουν οι ψυχές...

«Ακριβώς απέναντι από τη συκιά είναι ένα σπίτι λίγο χυμένο κάτω από την επιφάνεια του δρόμου. Πάντα βλέπω μια λιγνή, αυστηρή γριούλα όρθια στην αυλή του. Πάντα μόνη, αφού πολλές φορές αναρωτήθηκα, δεν έχει κανέναν άνθρωπο αυτή η γυναίκα; Ένα πρωί το σπίτι ήταν κλειστό και στην αυλόθυρα είχε ένα κηδεϊόσημο. Μαρίνα Τζάφου τ' όνομά της. Και περιέργως, από κάτω στους κατόντες είδα ως και δισέγγονα. Μα πού ήταν όλοι αυτοί; Πολλές μέρες σκεφτόμουν τη γριούλα. Να μην της δώσω ποτέ ένα σύκο; Καλά, σύκο ας μην της έδινα, αλλά να μην της πω ποτέ καλημέρα.»

«Μια Μαρίνα Τζάφου», σελ. 397

Σε κάθε διήγημα ανοίγει μια φλέβα κρυφή όσο και σκοτεινή που μεταγγίζει τη ματαιότητα στην ελπίδα. Ωστόσο, αυτό που κρατά τον αναγνώστη σε εγρήγορση είναι το αγγελικό άγγιγμα των λέξεων που δεν παλιώνουν ποτέ, που ανανεώνονται και συνεχίζουν γεμάτες πόθο τη ζωή τους μέσα από τη ζωή μας. Είναι η γλώσσα που ξεχειλίζει μνήμες, αλλά το κυριότερο χαρίζει την αίσθηση της συνέχειας, ότι έρχεται από μακριά και πάει μακριά. Δεινός οδοιπόρος και συλλέκτης εντυπώσεων, ο Σωτήρης Δημητρίου, στάλα τη στάλα, φτάνει πελάγη και στεριές κι ανθρώπους που φορούν τη ζωή κατάσαρκα.

Ο Δημητρίου δίχως το φανάρι του Διογένη περιφέρεται στους ίδιους αιώνιους δρόμους αναζητώντας τον άνθρωπο ή – ποιος ξέρει; – τον ίδιο τον εαυτό του!